

มุมมอง

วารสารสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพออนไลน์

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ฉบับที่ 4 ปี 2557

กลับสู่หน้าหลัก

เทคนิคและวัตถุประสงค์ในการเขียนบทความวิชาการ

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา จันทร์คง

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

1. เทคนิคการเขียนบทความวิชาการ

จุดประสงค์ของบทความวิชาการที่ดีก็คือ ถ่ายทอดข้อมูลมาสู่ผู้อ่านให้ได้รวดเร็วและเข้าใจได้ง่าย มีผู้เขียนหลายๆ คนไม่ประสบความสำเร็จในการเขียนก็เพราะพยายามทำให้บทความดูเป็นจริงเป็นจังมากเกินไป หรือเขียนเป็นทางการมากเกินไป ดังนั้น จึงไม่สามารถถ่ายทอดให้เข้าใจได้ง่ายเท่าที่ควร ซึ่งมีข้อแนะนำหรือเทคนิคในการเขียนบทความวิชาการ ดังนี้

อย่าเป็นกังวล ให้บอกกับตนเองว่าคนทุกคนเขียนบทความกันได้ทั้งนั้นหากจะไม่ไปกังวลกับมันมากเกินไปนัก แต่ส่วนใหญ่มักกังวลว่าจะเขียนได้ไม่ดี กังวลว่าเขียนไปแล้วคนที่เรียนสูงๆ จะมาคอยจับผิด หรือบางทีก็กังวลว่าจะเขียนได้ไม่ภูมิฐาน ต้องทำให้ได้ว่าเราเขียนเฉพาะในเรื่องที่เรามั่นใจว่าเรารู้แล้ว เขียนในเรื่องที่เราเคยประสบมา เขียนในเรื่องที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน อย่างน้อยที่สุดเราก็ได้ทำประโยชน์ โดยเสนอข้อมูลที่เราคิดว่าถูกต้องที่สุดออกมา โดยให้เขียนในทำนองเดียวกับที่ผู้เขียนพยายามจะอธิบายด้วยคำพูดให้ใครสักคนหนึ่งที่ไม่รู้เรื่องนี้ดีฟัง

วิเคราะห์ผู้อ่าน การวิเคราะห์ผู้อ่านจะทำให้ทราบว่าใครจะเป็นผู้อ่านผลงานของตน ก็จะสามารถวางแผนการเขียนผลงานในลักษณะที่เหมาะสมกับผู้อ่าน ทำให้ตัดสินใจได้ว่าเนื้อหาประเภทใดควรนำเสนอหรือไม่ควรนำเสนอ ควรจะเขียนลึกเพียงใด ควรนำเสนอเนื้อหาใดก่อนหลัง และจะใช้เหตุผลเพื่ออธิบายอย่างไรเป็นต้น ในการวิเคราะห์ผู้อ่านนั้น ต้องตอบให้ได้ว่า ผู้อ่านมีภูมิหลังและพื้นความรู้อย่างไร มีความสนใจหรือความต้องการอย่างไร ตลอดจนข้อพิจารณาปลีกย่อย เช่น อายุ เพศ ภูมิฐานะ หรือแม้แต่ความเชื่อทางศาสนาและความคิดเห็นทางการเมือง

เลือกหัวข้อที่จะเขียน บทความที่ดีก็คือ บทความที่สามารถอธิบายบางสิ่งบางอย่างที่ให้ประโยชน์ในแง่ใดแง่หนึ่งแก่ผู้อ่าน เช่น ให้ความรู้รอบตัว ให้ความรู้ที่นำไปใช้งานได้ ให้แนวความคิดที่น่าสนใจ เป็นต้น แต่ไม่ควรเป็นบทความที่ตั้งใจแสดงเพียงแต่ว่าท่านมีความรู้สูงกว่าผู้อ่าน ดังนั้น ควรเลือกหัวข้อที่คิดว่าผู้อ่านจะสนใจและได้รับประโยชน์

วางแผนก่อน จุดนี้สำคัญมากสำหรับนักเขียนมือใหม่ การเขียนบทความนั้นไม่ยากนัก แต่มักจะมายากตรงที่ไม่รู้จะเริ่มต้นเขียนอย่างไร เพราะใจมัวแต่กังวลอยากจะเขียนทีเดียวให้ใช้ได้เลย ส่งผลให้กว่าจะเขียนบรรทัดแรกหรือย่อหน้าแรกได้แต่ละที คิดแล้วคิดอีก ทำให้ไม่ได้เริ่มต้นสักที ซึ่งในการเริ่มต้นมีหลักการเริ่มต้นง่าย ๆ อยู่เพียงว่า ควรวางแผนเค้าโครงหัวข้อย่อยต่างๆ ที่ต้องการจะเขียนลงในเศษกระดาษก่อน ในแต่ละหัวข้อย่อยอาจจะมีใจความสำคัญที่ต้องการใส่ลงไป อาจเขียนออกมาเป็นท่อนๆ หรือประเด็นหลักๆ ก่อน คือ นึกจุดสำคัญหรือประโยคสำคัญอะไรได้ก็จับใส่ลงไปก่อน จากนั้นจึงค่อยมาจัดเรียงลำดับหัวข้อย่อยเหล่านั้น และประโยคสำคัญเหล่านั้นตามลำดับความต่อเนื่องที่ควรจะเป็น เช่น หัวข้อไหนควรอยู่ก่อนจึงจะอ่านเข้าใจง่าย ข้อสำคัญคือ ไม่ควรเอาส่วนปลีกย่อยขึ้นก่อน เพราะผู้อ่านจะเบื่อเร็ว ควรจะนำหัวข้อที่กล่าวรวมๆ ขึ้นมาก่อน แล้วเก็บหัวข้อที่เน้นรายละเอียดเอาไว้ทีหลัง อย่าลืมว่าเนื้อเรื่องต้องเรียงลำดับต่อเนื่องกัน เพื่อให้ผู้อ่านลำดับความคิดและติดตามเรื่องได้ง่ายขึ้น มา

ถึงขั้นนี้ก็เหลือเพียงแต่ใส่รายละเอียดลงไปในแต่ละหัวข้อ และเพิ่มคำนำในตอนต้นเรื่อง ก็จะได้บทความที่น่าอ่านแล้ว

ไม่ต้องเขียนรวดเดียวจบ ในกรณีที่เป็่นักเขียนมือใหม่ หรือไม่ใช่ นักเขียนอาชีพจริงๆ แล้วยากที่จะเขียนให้จบรวดเดียวได้ ควรเขียนเพียงครั้งละ 1 หรือ 2 หัวข้อที่สำคัญก็พอ อาจเขียนแต่ละหัวข้อแยกกระดาษกันคนละแผ่น แล้วขยายแนวความคิดของแต่ละหัวข้อย่อยลงไปบนกระดาษ ไม่จำเป็นต้องเขียนเรียงตามลำดับหัวข้อ หัวข้อไหนที่ยากหรือยังไม่ออกกว่าจะเขียนอย่างไรก็เก็บไว้ก่อน เขียนหัวข้อที่คิดว่าเขียนได้เร็วก่อน เขียนไปเขียนมาแล้วมักจะนึกออกเองว่าจะเขียนหัวข้อที่เหลือนั้นอย่างไร

เชื่อมโยงความคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน หลังจากเขียนเนื้อหาของหัวข้อสำคัญๆไปแล้ว ให้จัดเรียงกระดาษตามลำดับหัวข้อที่ได้วางแผนมาก่อน ลองอ่านทานดูว่ายังขาดข้อความอะไรมาเชื่อมโยงแต่ละหัวข้อเข้าด้วยกันหรือไม่ ถ้ายังขาดอยู่ก็อาจเพิ่มข้อความหรือเพิ่มหัวข้อเข้ามาอีก ให้ข้อความของแต่ละหัวข้อสัมพันธ์กัน ไม่ใช่ไปกันคนละเรื่อง ในการนี้อาจจะต้องเพิ่มหรือเปลี่ยนแปลงประโยคในตอนต้นหรือตอนท้ายของแต่ละหัวข้อไปบ้าง

ลงรูปที่จำเป็น ในการเขียนบทความนั้น ควรพิจารณาถึงการใส่กราฟ ตาราง โมน-แกรม หรือรูป สเก็ทซ์ ที่จะช่วยให้การอธิบายต่างๆ ง่ายขึ้นชัดเจนขึ้น และยังช่วยกระตุ้นความสนใจได้อีกด้วย แต่ละรูปควรมีคำอธิบายอยู่ใต้รูปด้วยว่าเป็นอะไร ใช้ทำอะไรหรือต้องการแสดงให้เห็นอะไร และต้องแน่ใจว่ารูปเหล่านั้นชัดเจนเพียงพอ และไม่สับสน รวมทั้งการอ้างอิงแหล่งที่มาของรูปที่นำมาใช้ด้วยโดยรูปและเนื้อหาสอดคล้องกัน ทุกครั้งที่เขียนอ้างอิงรูปก็ควรอ่านตรวจสอบด้วยว่า ข้อเขียนตรงกับข้อมูลในรูปหรือไม่ และมีรูปแสดงอย่างนั้นจริงๆหรือเปล่า รวมถึงตรวจสอบลำดับที่ของรูปด้วย

ตรวจข้อบกพร่องและข้อความนำเรื่อง ถ้ายังตั้งข้อบกพร่องและเขียนข้อความในช่วงต้นเรื่องยังไม่เรียบร้อยดี ก็ให้ย้อนกลับไปใหม่ ผู้เขียนอาจเขียนส่วนนี้ก่อน แต่บางคนก็สะดวกที่จะเขียนทีหลังสุด เพราะเขียนตอนแรกอาจจะยังไม่ค่อยรู้เรื่อง ข้อความนำเรื่องไม่ได้ ตรวจดูข้อบกพร่องและข้อความนำเรื่องว่าขึ้นนำผู้อ่านหรือเปล่าว่า บทความนี้ช่วยเขาได้อย่างไร ให้ประโยชน์อะไรกับเขา ไม่ใช่ว่าต้องให้อ่านจนจบเรื่องก่อนแล้วจึงจะทราบว่าเป็นบทความนี้เกี่ยวกับอะไร แล้วถ้าเป็นไปได้ก็ควรจะมีข้อความตัวใดๆ สัก 1-2 บรรทัดโปรยอยู่ใต้ชื่อเรื่องเพื่ออธิบายคร่าวๆ ว่า บทความนี้เกี่ยวกับอะไร เป็นการจูงใจให้ผู้อ่านสนใจอ่านมากขึ้น

แก้สำนวน ในขั้นนี้ลองสมมติตัวเองว่ากำลังเป็นผู้อ่าน ลองอ่านบทนวนบทความที่ตนเองเขียนให้ตลอดตั้งแต่ต้นจนจบดูว่าเนื้อหาพุ่งเข้าหาเป้าหมายตรงจุดหรือไม่ มีสำนวนที่อ่านแล้วกำกวมหรือไม่ มีศัพท์บางคำหรืออักษรย่อบางตัวที่ผู้อ่านจะไม่เข้าใจบ้างหรือไม่ ชักตัวเองไปเรื่อยๆ จนกระทั่งแก้ไขได้บทความที่คิดว่าคลุมเครืออย่างน้อยที่สุด ถ้าไม่แน่ใจตัวเอง ลองขอให้เพื่อนสักคนหนึ่งซึ่งรู้เรื่องนั้นน้อยกว่ามาลองอ่านดู และให้สอบถามว่าเขาสามารถเข้าใจได้ตลอดทั้งเรื่องหรือไม่ ถ้าไม่ ก็ลองหาทางแก้ไขให้ดีขึ้น

เขียนคำสรุป บทความที่ดีควรมีการเขียนสรุปย่อตอนท้ายสุดของบทความ โดยควรมีการสรุปประเด็นสำคัญที่ต้องการสื่อให้ผู้อ่านทราบในส่วนท้ายของบทความไม่จำเป็นต้องขึ้นหัวข้อย่อยอีกอันว่า “สรุป”

2. วัตถุประสงค์ของการเขียนบทความวิชาการ

วัตถุประสงค์ของการเขียนบทความวิชาการมีอยู่หลายประเด็นด้วยกัน ส่วนใหญ่แล้วจะต้องการให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น แนวทางปฏิบัติ วิธีการแก้ปัญหา ข้อคิด แรงบันดาลใจ ข้อเสนอ หรือข้อเสนอแนะ ในการเขียนบทความวิชาการแต่ละครั้งผู้เขียนควรจะกำหนดวัตถุประสงค์ของการเขียนให้ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์จากบทความในด้านใด เพราะในการเขียนบทความทางวิชาการถึงแม้จะเป็นเรื่องเดียวกันแต่อาจมีวิธีการนำเสนอแตกต่างกัน หากผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ในการเขียนต่างกัน ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการเขียนบทความวิชาการนั้น ผู้เขียนจะต้องตอบคำถามตามหลัก 5W 1H ก่อนที่จะทำการเขียนบทความวิชาการเพื่อเป็นแนวในการกำหนดทิศทางของการเขียนและรูปแบบวิธีการนำเสนอเนื้อหาในบทความวิชาการดังกล่าว โดยหลัก 5 W 1H ประกอบด้วย

Who “จะเขียนให้ใครอ่าน” ผู้เขียนบทความวิชาการจะต้องทราบกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนว่าบทความดังกล่าวจะนำ

เสนอให้กลุ่มผู้อ่านที่เป็นกลุ่มหลักคือใคร เช่น นักศึกษา นักวิชาการ หรือประชาชนทั่วไป เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากจะได้กำหนดวิธีการนำเสนอและเลือกเรื่องที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้อ่าน ตลอดจนเป็นแนวทางในการวางโครงเรื่องและการยกตัวอย่างในเนื้อหาให้สอดคล้องกับผู้อ่าน

What “จะเขียนเรื่องอะไร” หลังจากที่ได้กำหนดชัดเจนแล้วว่า จะเขียนบทความให้กับใครอ่าน คำถามต่อมาที่ต้องตอบคือ จะเขียนเรื่องอะไร ซึ่งเรื่องที่จะเขียนจะต้องสอดคล้องกับกลุ่มผู้อ่านด้วย เช่น ถ้าผู้อ่านเป็นเยาวชน หากจะเขียนบทความวิชาการ เรื่อง การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ให้กับผู้อ่านกลุ่มนี้คงไม่ได้รับความสนใจ แต่อาจเขียนเจาะเฉพาะการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

Where “จะเขียนเพื่อเผยแพร่ที่ไหน” สำหรับแหล่งที่จะเผยแพร่บทความนั้นก็มีความสำคัญ เพราะแหล่งเผยแพร่แต่ละแห่งจะมีวัตถุประสงค์เฉพาะหรือมีกลุ่มผู้อ่านเฉพาะ เช่น เผยแพร่ผ่านวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัย เผยแพร่ผ่านหนังสือพิมพ์ หรือวารสารบันเทิง ลักษณะการเขียนบทความจะต่างกัน นอกจากนี้รูปแบบการเขียน การอ้างอิง ลำดับหัวข้อของบทความที่เสนอผ่านแหล่งที่แตกต่างกันก็แตกต่างกันด้วย ซึ่งผู้เขียนจะต้องกำหนดว่าจะเผยแพร่บทความดังกล่าวผ่านแหล่งใด และศึกษารายละเอียดของหัวข้อที่วารสารหรือแหล่งเผยแพร่อื่นๆ กำหนดไว้อย่างละเอียด เพื่อที่จะได้เขียนได้ตรงกับหลักเกณฑ์ของแหล่งที่จะเผยแพร่

When “เวลาที่จะนำบทความลงเผยแพร่คือเมื่อใด” การรู้ช่วงเวลาที่จะเผยแพร่บทความนับเป็นประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่ง เนื่องจากบทความบางเรื่องหากนำเสนอในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมก็อาจจะไม่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน หรือหากนำเสนอพ้นช่วงเวลาที่เหมาะสมแล้วบทความนั้นจะไม่ได้ได้รับความสนใจหรืออาจถึงขั้นไม่มีผู้อ่าน เช่น หากจะนำเสนอบทความวิชาการเรื่อง “สภานิติบัญญัติ” ควรนำเสนอบทความดังกล่าวในช่วงก่อนที่จะมีการแต่งตั้งสภานิติบัญญัติ หรือช่วงเวลาที่กำลังมีการจัดทำฉบับ “ร่าง” แต่หากเขียนบทความดังกล่าวหลังจากที่มีการประกาศแต่งตั้งสภานิติบัญญัติแล้ว เรื่องดังกล่าวจะดูล้าสมัยไป แต่สามารถแก้ไขได้โดยการปรับเปลี่ยนเนื้อหาเป็นเรื่อง “ขั้นตอนการสรรหากรรมการสภานิติบัญญัติ” หรือ “ประเด็นที่นักนิติศาสตร์ควรรู้เกี่ยวกับสภานิติบัญญัติ” แทนเรื่องเดิม เป็นต้น

Why “จะนำเสนอเรื่องนี้ทำไม” นอกเหนือที่จะเขียนบทความวิชาการจะต้องตอบคำถาม Who What Where และ When แล้ว จะต้องอธิบายถึงเหตุผลของการเขียนบทความวิชาการว่าจะเขียนเรื่องดังกล่าวทำไม ซึ่งจะเชื่อมโยงถึง คำถาม Who What Where และ When เช่น จะเขียนเพื่อใช้สอนนักศึกษา จะเขียนเพื่อไม่ให้คนไทยถูกหลอก จะเขียนเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์เพื่อเป็นบทเรียนหรือจะเขียนเพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปทราบ เป็นต้น

How “จะนำเสนอเรื่องนี้อย่างไร” สำหรับหัวข้อนี้ผู้เขียนบทความวิชาการจะต้องกำหนดแนวทางการเขียนว่าจะนำเสนอสาระสำคัญ แยกเป็นกี่ประเด็น ประเด็นใหญ่ๆ มีอะไรบ้าง ในประเด็นหลักมีประเด็นย่อยๆ มีตัวอย่าง มีเหตุผล เพื่อสนับสนุนประเด็นหลักอย่างไรบ้าง หรืออาจกล่าวได้ว่า “How” ในที่นี้หมายถึงการวางโครงเรื่อง ซึ่งการวางโครงเรื่องจะช่วยให้เขียนเรื่องได้ง่าย และเขียนไปในทิศทางที่ต้องการ ไม่สับสน ไม่กล่าวซ้ำซาก และไม่นอกเรื่อง นอกจากนี้ประเด็นสำคัญที่ผู้เขียนบทความวิชาการที่ยึดตามหลัก 5W 1H ต้องคำนึงถึงคือ ความเชื่อมโยง ต่อเนื่องและสอดคล้องในแต่ละข้อของ 5W 1H เพื่อไม่ให้ผู้อ่านบทความสับสน และผู้เขียนบทความเองก็จะได้ไม่หลงประเด็น

อ่านมาถึงตรงนี้ หวังว่าผู้อ่านหลายท่านคงได้แนวในการเขียนบทความวิชาการเพิ่มมากขึ้น ในฉบับต่อไปจะเขียนถึงขั้นตอนการเขียนบทความวิชาการว่ามีขั้นตอนอย่างไร ติดตามกันต่อนะคะ

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2537). เขียนบทความอย่างไรให้น่าอ่าน. กรุงเทพมหานคร: ฐานการพิมพ์.

ชุติมา สัจจามันท์. (2552). การเขียนบทความวิจัยและการนำเสนอผลการวิจัยระดับชาติหรือนานาชาติ. www.east.spu.ac.th/spucknowledge/show.php?id=17

ทองคุณ หงส์พันธุ์. (2543). การเขียนบทความที่ดีต้องมีหลัก. กรุงเทพมหานคร: แสงสว่าง.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. เทคนิคการนำเสนอผลงานวิจัย. คั่นคืน 31 พฤศจิกายน 2556 จาก http://business.east.spu.ac.th/depart/research_news.php

นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช. (2556). การจัดทำรายงานวิชาการบทความวิจัยและการอ้างอิง คั่นคืน 1 1 เมษายน 2557 จาก ednet.kku.ac.th/~edad/OLD/research_article/Writing.doc.

นภาลี สุวรรณธาดา สุมาลี สังข์ศรี ธีรยุทธ์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา และธิดา โมสิกรัตน์. (2548). การเขียนผลงานทางวิชาการและบทความ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ไพโรจน์ สิงห์ถนัดกิจ และคณะ. (2556). การเขียนทางเทคนิคในสาขาวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น).

Nancy ,D. (2001). Writing for publication- a guide for new authors. International Journal for Quality in Health Care.Vol. 13. Pp. 417-421.